

ПИРАТСКИТЕ КОРАБИ И ТЯХНОТО ПРЕСЛЕДВАНЕ

*Петър Кандиларов**

Темата за пиратството е една от най-актуалните през последните няколко години. Всяка морска държава се чувства задължена да проведе годишно поне една конференция за пиратството. Флотите провеждат учения за борба с пиратите. За пиратство се говори на двустранно и многостранно ниво, за него говорят генералният секретар на ООН и групата за борба с пиратството към световната организация. Кой ли не пише по този проблем!

Темата изглежда преекспонирана, но тя е наистина актуална, защото над 80 процента от световната търговия се осъществява по море. Близко 90 процента от морските кораби превозват стоките си през райони, атакувани от пирати. Почти цялата търговия Изток – Запад на Европейския съюз преминава през Суецкия канал.

Проблемът с пиратите не е от днес и няма да се реши през следващите десетилетия.

Сведения за пиратството намираме записани с египетски йероглифи, с клинописно писмо, с финикийската и гръцката азбука. В действителност пиратството възниква много преди появата на писмеността.

Първите известни пирати са и първите големи мореплаватели – финикийците. Често те съчетавали търговията с пиратски набези.

Сведения за пиратски нападения откриваме и в старогръцките легенди и митове. В своите „Метаморфози“ Овидий разказва за тиренските моряци, които отвлекли от морския бряг бог Дионис¹. Те се надявали да получат много злато, когато го продадат като роб.

Тукидид констатира, че още от времето, когато хората започнали да общуват по-често помежду си по море с кораби, „елините, както и варварите по крайбрежието и по островите, още в старо време, когато се разраснала морската търговия, се заели с разбойничество (...) и като нападали неукрепените градове и села, грабели ги и по този начин печелили по-голямата част от средствата си за живот, без да смятат това за нещо позорно, а по-скоро за нещо достойно“².

Проблеми с пиратството е имал и Рим. Многократно древната свръхсила е организирила истински походи, за да спаси доставките си на жито от Египет.

* Адвокат от Варна.

¹ Овидий. Метаморфози. С.: Народна култура, 1981, кн. III, 511–733.

² Тукидид. Избрани страници. С.: Народна култура, 1988, с. 11.

През 75 г. в плен на пиратите попаднал и бъдещият диктатор Цезар. Корабът му бил нападнат и заловен от множество разбойнически съдове. Очаквайки огромния за времето си откуп от 50 таланта, пиратите се държали извънредно вежливо и го отвели в скривалището си, където той се занимавал с реторика и гимнастика.

През Средновековието пиратството се разширява и обхваща всички континенти. След откриването на Америка не само държави, но и частни лица завиждат на Испания за несметните богатства, които буквално се изливат в страната. Пирати от всички нации се стичат в Атлантика и на Карибите.

Появяват се различни „категории“ пирати – буканиери, флибустиери и корсари.

Буканиерите са бежанци от колониите, трапери, изсушаващи месото от уловените животни на специални скари, наречени „букани“, откъдето идва и името им. Прогонени от испанците на остров Тортуга, принудени да оцеляват с ограничени ресурси, те се специализират в корабостроенето, корабоплаването и лова. Считани са за свирепи бойци и експерти в използването на пушките кремъклийки, често са ангажирани в експедиции по сушата, организирани от пирати като Хенри Морган.

Името „флибустиери“ е дадено на холандските моряци, борещи се срещу испанското господство. За Испания те били обикновени пирати, но съюзниците на Холандия ги считали за корсари.

Корсари или капери са моряци, които с разрешение на някоя държава използват въоръжен кораб за залавяне на търговски кораби на неприятелска страна.

За европейците от XIX век, а и за нашите съвременници пиратите са авантюристи без бог и закон, но със строг кодекс на честта – Робин Худ на моретата.

С годините отношението към пиратите не се променя, но много държави решават да ги използват за своите цели. Често известни пирати са получавали разрешителна грамота от кралете си за извършване на корсарски нападения. Обявявайки ги за корсари, държавата печелела двойно – тя мобилизирала частни кораби и екипажи за своята война и ограничавала нападенията на пиратите само спрямо вражеските кораби. Някои известни пирати стават корсари, а по-късно и видни държавни дейци получават богатство, длъжности и почести от своите крале.

Френсис Дрейк предприема три пиратски рейда из Западните Индии, като превзема и ограбва испански крайбрежни градове. Дори по време на околосветското си пътешествие той се занимава с пиратство. Когато стига до Валпарайсо, той „влязъл в пристанището и плячкосал града и черквите. Напълнили кораба с провизии и вода, ремонтирали го и продължили плаването на север покрай брега, като разграбвали всички срещнати по пътя си населени места“¹. През 1582 г. Дрейк става кмет и съветник на английското правителство по морските въпроси. През 1585 г. се издига до

¹ Нойкирхен, Х. Пиратите. Варна: Г. Бакалов, 1981, с 60.

член на Парламента, което не му пречи да предприеме нов пиратски поход в Испанска Америка.

Негов достоен последовател е Хенри Морган, станал известен с изключително дръзките си набези срещу испанските колонии. За нападението си срещу Панама през 1670 г. Морган събира флот от 36 английски и френски кораба с 2000 души екипаж. Пет години по-късно кралят го посвещава в рицарско звание. „В 1675 година Морган се върнал обратно на Ямайка като върховен съдия и наместник на губернатора. Скоро бил назначен и за губернатор на острова“¹.

Голямата вреда, причинявана от корсарството, води до опити за елиминирането му още през XVIII век. Първата война, по време на която не са използвани корсари, е Датско-пруската война (1848–1850), а през 1856 г. с Парижката декларация за морската война то е забранено.

През средните векове Средиземно море остава район на оживена пиратска дейност, главно на мюсюлмани араби. Морските обичаи, събрани в *Consulato del mare* от XI в., *Rôles d'Oléron* от XII в., законите *Wisby* от XV в., прилагани в Средиземноморието, по атлантическите брегове и в Северна Европа, включват специални правила за борба с пиратите. Разпоредби срещу пиратството има и в законодателството на италианските градове-републики Генуа, Венеция, Пиза и Амалфи.

Пиратската дейност по африканското крайбрежие на Средиземно море е унищожена със завземането на Алжир от Франция и превръщане на страните от Магреб във френски колонии².

В Индийския и Тихия океан и около бреговете на Китай са съществували изцяло пиратски райони. Там сигурността на корабоплаването с малки изключения не е извоювана и до наши дни.

В началото на XX век, между двете световни войни, с изостряне на политическата обстановка и оформянето на противостоящи пактове започват да се извършват нападения над търговски кораби на неутрални или враждебни държави, без да е обявена война.

На „опитния полигон“ за изпробване на стратегии и оръжие – испанската Гражданска война, кораби на Италия, Германия и на Франко обстрелват и потопяват търговски съдове от различни националности. Това води до свикване на международна конференция в Нион с участието и на България. Нионското съглашение от 1937 г. постановява, че нападенията на кораби, непринадлежащи на воюващи страни, противоречи на принципите на хуманизма, на морските обичаи и договори за корабоплаване. Такива нападения са квалифицирани като актове на пиратство. Опреде-

¹ Нойкирхен, Х. Цит. съч., с. 73.

² Стефанова, Сл. Международноправен режим на откритото море. С.: Наука и изкуство, 1965, с. 152.

лението за пиратски кораб се разширява и включва и подводниците¹. На нападателите търговски кораби се признава правото на въоръжена самозащита, а потопяването на нападащите кораби не се квалифицира като неправомерен акт. Новото в Нионското съглашение е, че приема, че и държавните кораби са възможни извършители на пиратски действия.

След Втората световна война пиратството минава изцяло „на политическа плоскост“. СССР и САЩ взаимно се обвиняват в пиратски действия.

В наши дни сме свидетели на разцвет на пиратството. Статистиките за пиратските нападения се различават, но в подробностите. През 2006 г. нападенията са 239, през 2007 г. – 263, през 2008 г. – 293, а през 2009 г. достигат 406².

Географията на пиратските нападения обхваща всички континенти без Европа.

Основните райони са следните:

1. Югоизточна Азия, Индийският субконтинент и Бангладеш. Близко сто **инцидента са съобщени след януари 2006 г. По-голямата част от атаките са концентрирани около местата за акустиране близо до Читагонг. Макар голяма част от нападенията да са неуспешни, зоната си остава високорискова.**

2. Индонезия – тесните проливи до Балонган (Ява), Баликпапан (Калимантан) и Белаван (Суматра) са най-рисковите места. За много от атаките в зоната не е съобщено официално.

3. Проливите Сингапур и Малага. Тези райони са пример за успешна борба с пиратството. Броят на атаките рязко намалел след 2005 г. в резултат на редовни съвместни патрули на съседните страни, провеждани с кораби и летателни апарати. Въпреки това бдителност при преминаване не е излишна.

4. Африка е Меката на съвременното пиратство. Районите на нападения са и по източното, и по западното ѝ крайбрежие.

В Гвинеийския залив и Нигерия атаките са много и брутални. Често се осъществяват от паравоенни формации и целят да ограбят корабите или да постигнат политически цели. Там атаките са както покрай бреговете, така и в открито море. Над 40 акта на пиратство са станали известни през 2008 г. основно в териториални води, включително и в пристанищните зони на Лагос и Порт Харкорт.

По бреговете на Танзания са регистрирани 34 инцидента от юни 2006 г., основно срещу товарни кораби.

Аденският залив – Сомалия – западно и северно от Сейшелите – е най-критичното място. **И в този район** нападенията са брутални (използват се автомати, картечни и гранатомети) и вземането на заложници е система. Арматорите и капитаните на кораби трябва задължително да декларират маршрутите си пред компетентните

¹ <http://bestpravo.ru/fed1991/data04/tex17862.htm>.

² http://www.icc-ccs.org/index.php?option=com_content&view=article&id=385:2009-worldwide-piracy-figures-surpass-400&catid=60:news&Itemid=51.

власти на ЕС и специално пред Центъра за морска сигурност в района на Африканския рог (*Maritime Security Centre – Horn of Africa; MSCHOA*) и да пътуват по установените международни коридори.

Някои пиратски нападения са извършени на повече от 900 морски мили от бреговете на Сомалия, до северната част на Мозамбикския проток и Сейшелските острови. Огромният обсег се постига с помощта на кораби майки (търговски или каботажни кораби, отвлечени или принуждавани насила да им съдействат)¹. Тези кораби са способни да плават няколко седмици в открито море и да се прикриват в обичайния морски трафик, преди да пуснат на вода бързи и въоръжени моторни лодки, с които извършват атаката². Сомалийски пирати са забелязани и далеч на изток – до бреговете на Суматра и в Андаманско море.

Борбата с пиратството е започнала едновременно с появата му.

Наказанието на Дионис над пиратите било страшно. Той се превърнал в лъв и разкъсал капитана, а пиратите се хвърляли в морските вълни, където той ги превръщал в делфини, пише Овидий в своите „Метаморфози“.

Първите исторически сведения за борба с пиратството ни дава Тукидид в „История на Пелопонеската война“. Разказвайки за флота на легендарния цар Минос (XVI в. пр.н.е.), древният автор отбелязва: „Както изглежда, той също премахнал, доколкото могъл, морското разбойничество, за да увеличи приходите си“³.

„Отплатата“ на Цезар към пиратите била изключително безкомпромисна. Начело на частна военна експедиция той нападнал пиратите, взел в плен 350 разбойници и потопил корабите. След връщането му на сушата пиратите били разпънати на кръст⁴. Според някои източници с оглед на дружелюбното отношение, което му оказали по време на принудителното пленничество, Цезар разпоредил преди разпъването на главатарите да им прережат гърлата, а обикновените пирати да бъдат удушени⁵.

Рим води борба с пиратството и преди Цезар. През 67 г. Помпей Велики мобилизира огромна военна сила – 500 кораба и 120 000 души пехотинци и конници⁶. За по-малко от 40 дни Западното Средиземноморие е очистено от пиратите и Помпей се отправя на изток, където разорява селищата и укрепленията на пиратите.

¹ Пленените български моряци от кораба „Ейшън глори“ – дълъг 184 м, широк 31 м и с водоизместимост 13 363 БРТ, разказаха как корабът е бил използван от пиратите като база за нападения.

² <http://www.diplomatie.gov.fr./fr/conseils-aux-voyageurs909/fiches-reflexes12464/faire12465/piraterie-maritime1247/index.html>.

³ **Тукидид**. Избрани страници..., с. 11.

⁴ **Плутарх**. Избрани животописи. С.: Народна култура, 1969, с. 86.

⁵ **Нойкирхен, Х.** Пиратите..., с. 17.

⁶ **Fauchille, P.** Traité de droit international public. T. 2. Paris: Rousseau, 1926, p. 82.

Двадесет години по-късно под знамената на сина му Секст Помпей се събират множество пирати и избягали роби. Той успява да завладее Сицилия, Сардиния и Корсика и да блокира морските пътища към Рим. Борбата с него се води от Октавиан Август и Агрипа. След няколко неуспешни за императора битки Помпей е разгромен. Заловени са 36 000 души, от които 30 000 бивши роби са предадени на старите им господари, за да бъдат наказани за наизидание, а останалите „са разпънати на кръст край градовете, където са живели“¹.

В действителност пиратите нямат нищо общо с образа на Робин Худ. Те не са били, не са и сега романтични търсачи на съкровища, а убийци, насилници и изнудвачи.

Пиратът е определян от римските юристи като *hostis humani generis* – враг на човечеството. В Древността и Средновековието не е съществувала никаква особена процедура за съдене на пиратите. Наказанието е било „смърт“ и се е прилагало бързо и без колебания.

„Всички пирати и морски разбойници се намират според мен извън законите на всички народи, т.е. не подлежат на защита от управници и закони. Всеки трябва да е оправомощен и въоръжен за борба с тях като с метежници и предатели, за да бъдат потиснати и изкоренени“². Това е становището на сър Дженкинс – академик, юрист, съдия в Адмиралтейския съд³, изразено през 1688 година.

Според организацията и въоръжението им съвременните пирати може да бъдат разделени на няколко основни групи:

1. Обикновени пирати, въоръжени с ножове и пистолети, използващи малки лодки, без навигационни прибори и връзки. Основното им оръжие е факторът изненада. Те се задоволяват да ограбят пътниците и екипажа. По принцип не вземат заложници, а се задоволяват с пари или с част от стоката.

2. Организиран бандити, въоръжени със среднокалибрено оръжие – автомати, картечници и гранатомети. Те не се колебаят да използват оръжията си против екипажа. Тясна цел са товарът и корабът.

3. Международни организирани престъпни групи, които разполагат със съвременна спътникова навигационна и свързочна техника. Те са добре въоръжени и имат собствена агентурна мрежа и връзки в различни ешелони на властта.

Пиратството е доходоносно предприятие. Превозваните стоки са лесна плячка, а е и много по-лесно да се превземе кораб, отколкото банка например. Различните организации, наблюдаващи пиратството, оценяват приходите му между 25–35 милиарда долара годишно. В райони като Сомалия пиратството е единственото средство за препитание и е подкрепяно от местното население.

¹ Кравчук, Ал. Октавиан Август. С.: Издателство на Отечествения фронт, 1979, с. 129.

² Колумбос, Д. Международное морское право. М.: Прогресс, 1975, с. 386.

³ Създаден през 1360 г., като една от целите му е борбата с пиратството.

Показателно за размерите на пиратството в района на Аденския залив и Африканския рог е съсредоточаването на военни сили. Европейският съюз и НАТО провеждат няколко операции в този регион:

– През октомври 2008 г. се провежда операция *Allied Provider*¹ за осигуряване на 30 000 метрични тона хуманитарна помощ за Сомалия.

– На 8 декември 2008 г. започва операция *Atalanta*². Военни кораби и самолети на ЕС патрулират в района, за да защитят корабите на ООН и на Световната продоволствена програма.

– В периода март–август се провежда операция *Allied Protector*³ на НАТО за охрана на кораби и повишаване сигурността на морските пространства и търговски пътища.

– Тя е наследена от *Ocean Shield*⁴, която освен защита на преминаващите кораби има за цел да окаже помощ на страните от региона в борбата им с пиратството.

Освен НАТО и ЕС кораби в този пиратски район са изпратили също Русия, Китай, Индия и др.

Отвлечените съдове се използват не само за ограбване на товара и връщане на кораба срещу откуп, но и за превоз на контрабандни стоки и наркотици.

Показателна е трагедията с кораба „Ерия индж“, отвлечен през 1991 г., неколккратно сменял името и знамето си, използван за различни цели в няколко морета и накрая открит две години по-късно в китайско пристанище. В близост до него са намерени изгорените тела на десет души. Разследването не е успяло да идентифицира телата, нито пък да установи къде е пътувал корабът през тези две години⁵.

Въпросът за юридическо определение на пиратството е разглеждан от множество специалисти по морско право.

Пол Фошил⁶ посочва три важни елемента на пиратството:

1. Екипажът или пътниците на кораба извършват незаконни принудителни действия;
2. Съществува опасност за международната търговия;
3. Действията се извършват без разрешение на определена държава, от свое име и за своя сметка.

¹ <http://www.nato.int/shape/news/2008/12/081212a.html>.

² <http://www.eunavfor.eu/>.

³ http://www.manp.nato.int/operations/allied_provider/web_copy_op_allied_protector.pdf.

⁴ http://www.manw.nato.int/page_operation_ocean_shield.aspx.

⁵ <http://www.scrapmerchants.com.au/scrap-merchants-articles/1993/10/29/piracy-amp-murder/>.

⁶ Fauchille, P. *Traité de droit...*, 72–74.

Т. Ортолан¹ определя пиратите като хора, „които кръстосват моретата по собствена воля с цел да извършват актове на насилие и грабежи с помощта на кораби...“.

Общото между всички автори е, че подчертават следните признаци:

- корабите са частни;
- пътниците и екипажът не са на държавна служба;
- действията се извършват за лични цели, основно за обогатяване, макар че може да бъдат извършени за отмъщение или от омраза.

Първата съвременна подробна правна уредба на пиратството е дадена в Конвенцията за откритото море. Член 17 от нея определя като пиратски плавателните съдове и летателните апарати, ако лицата, които имат власт над тях, са ги предназначили да се занимават с пиратски действия. Дори да не е такова първоначалното предназначение на кораба или летателния апарат, той остава пиратски, докато е във властта на пирати. Съответно пиратските кораби са тези, които са предназначени за извършване на пиратски действия, или без да са били предварително предназначени за пиратска дейност, са извършили такава, докато са под властта на лица, извършващи пиратска дейност.

Член 15 от конвенцията дефинира пиратското действие – всеки неправилен акт на насилие, задържане или грабеж, насочен срещу друг кораб или летателен апарат, или срещу лицата или имуществото, намиращи се на техния борд, както и срещу някакъв плавателен съд или летателен апарат, лица или имущество в място, намиращо се извън пределите на юрисдикцията на която и да било държава. Без значение е дали нападението е в открито море, или извън пределите на юрисдикцията на която и да било държава, дали е осъществено от екипажа, или от пътниците. На пиратство се приравнява и всеки акт на доброволно участие в такова нападение, както и подстрекателството или съзнателното съдействие за извършването му. Конвенцията определя като пиратски и действията, които се извършват от военен или държавен плавателен съд, чийто екипаж е вдигнал метеж и е заграбил властта.

Член 19 от конвенцията дава право на всяка държава да преследва и залавя пиратски кораби. Тя може да арестува намиращите се на този плавателен съд или летателен апарат лица и да завладее намиращото се на него имущество. Залавянето на пирати може да се извършва само от военни кораби и летателни апарати или плавателни съдове на правителствена служба, упълномощени за такива действия.

Конвенцията на ООН по морско право (КООНМП) от 1982 г. до голяма степен повтаря тези разпоредби, свързани с пиратството. Тя предоставя на държавите правото да издават законите и правилата, които да обезпечат борбата с пиратството.

И Женевската конвенция за откритото море (чл. 14), и КООНМП задължават държавите да си сътрудничат в най-голяма степен при преследването на пиратството.

¹ Стефанова, Сл. Международноправен режим..., с. 153.

Член 105 от КООНМП предоставя на съдебните органи на държавата, извършила ареста, правото „да решат какви наказания да се наложат“ и да определят какви действия трябва да се предприемат по отношение на пиратските съдове.

В изпълнение на препоръките на КООНМП и другите международни актове някои държави включват в своите законодателства изрични разпоредби, свързани с пиратството.

Член 62 от Украинския морски кодекс въвежда задължения за капитана на плавателния съд в случай на опасност от война, пиратски действия или опасност от залавяне на кораба да предприеме необходимите действия за спасяване на хората, за недопускане на залавянето на кораба, документите, товара и имуществото, намиращи се на него. За тази цел на капитана на кораба е предоставено правото да притежава огнестрелно оръжие. Той има право да го използва за обезпечаване на личната си безопасност и живота и имуществото на находящите се на кораба лица по реда и в границите, установени от законодателството на Украйна.

Един от новите морски закони е Мадагаскарският морски кодекс. В него е отделено специално място на пиратството, като буквално са пресъздадени разпоредбите на чл. 101–105 от КООНМП. Аналогични са и разпоредбите на Сенегалския кодекс, който дава определения и на понятията „пиратски кораб“ и „пиратство“.

Предвид нарасналата опасност за френските интереси в световния океан Франция приема няколко изменения в свои закони, целящи по-ефективни мерки против пиратството. **Закон № 2011-13 от 5 януари 2011 г., който регламентира борбата с пиратството и упражняването на полицейски функции на държавата в морето**, дава по-голяма свобода на френските военноморски сили за действия против пиратите. На капитаните са предоставени функции, позволяващи им да арестуват и задържат пирати на борда на кораба. Създава се възможност задържаните да бъдат съдени от френски съд не само когато са засегнати френски кораби или лица, но и когато задържането е осъществено от френски кораб¹. Със същия закон във френския Наказателен кодекс към чл. 224-6, предвиждащ наказание от 20 г. лишаване от свобода за отвлечане на кораби, се създава нов текст – чл. 224-6-1. Според тази разпоредба при отвлечане, извършено от организирана група, наказанието е 30 години лишаване от свобода.

Законодателството на Сейшелите във връзка с борбата срещу пиратството се е базирало на стар английски закон от 1843 г. Отчитайки, че този закон не може да отговори на предизвикателствата на съвременното пиратство, законодателният орган на островната държава приема през март 2010 г. изменения в наказателния си кодекс. Те наказват строго не само пиратството, но и подготовката и намерението за

¹ <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000023367866&dateTexte=&categorieLien=id>.

извършване на пиратски действия. Наказанието е много тежко – 30 години лишаване от свобода и глоба от около 60 000 евро¹.

И Франция, и Сейшелите включват в законодателството си определението за пиратство, залегнало в КООНМП.

Руският Наказателен кодекс приема пиратството за престъпление против обществената безопасност. Предвиденото наказание е лишаване от свобода от 5 до 10 години, когато е използвана заплахата или насилието. Квалифициращи обстоятелства са употребата на оръжие или на предмети, използвани като оръжие. Ако пиратството е извършено от организирана група или е била причинена смърт по непредпазливост, или са настъпили други тежки последици, наказанието е до петнадесет години лишаване от свобода и глоба в размер до 500 000 рубли².

Според украинското законодателство пиратството е престъпление с много висока степен на обществена опасност. Съставът е включен в раздела за престъпления против мира, човечеството и международния правов ред. Наказанието за използване на кораб, независимо дали е въоръжен, или не, за залавяне на плователен съд с цел материална или друга лична изгода е от 5 до 12 години лишаване от свобода, придружено с конфискация на имуществото. Релевантна е употребата на сила, извършването на грабеж или други враждебни действия по време на пиратското нападение както по отношение на екипажа, така и по отношение на пътниците. При повторно деяние или настъпване на смърт или други тежки последици наказанието е от 8 до 15 години лишаване от свобода³.

При основателни съмнения за пиратство всеки един военен кораб има право да извърши проверка. Без значение е дали пиратският кораб плава без знаме, или е издигнал знамето на някоя държава. Самото пиратство е отрицание на всички национални закони и международни договори и при борбата с него не възникват опасения за нарушаването на някой национален закон. Пиратът и корабът му са лишени от закрилата на знамето и всеки военен кораб или друг кораб на държавна служба има право да го провери, задържи и отведе за съдене пред собствените си съдебни органи. Действията на военните кораби за борба с пиратството винаги са законни. Естествено, когато завземането на кораба или въздухоплователното средство, заподозряно в пиратство, е извършено без достатъчно основание, държавата, извършила завземането, ще носи отговорност пред държавата на знамето за всяка щета или загуба, причинена от завземането, но това е по-малкият проблем пред опасността един кораб да продължи да извършва пиратски действия.

¹ http://www.sfdi.org/actualites/a2010/Sentinelles_219.htm.

² Уголовный кодекс РФ, глава 24, „Преступления против общественной безопасности“, ст. 227. „Пиратство“.

³ Уголовный кодекс Украины, раздел 20, „Преступления против мира, безопасности человечества и международного правопорядка“, ст. 446. „Пиратство“.

Определенията, които се дават за пиратство в международните конвенции и в повечето законодателства, не третираат хипотезата, когато пътниците завладяват кораба, на който се намират, или извършват насилнически действия на него, независимо от целта, с която го правят. Тези действия по съществуващото си представляват тероризъм, а не пиратство. Случаят с кораба „Акиле Лауро“¹ мотивира международната общност да приеме на 10 март 1988 г. в Рим Конвенцията за преследване на незаконните действия, насочени срещу сигурността на морското корабоплаване. Тя включва текстове против актове на морски тероризъм, които не се обхващат от понятието „пиратство“.

Труден е въпросът как да се води борбата с пиратството. Някои държави, като САЩ и Русия, са склонни да въоръжат своите кораби, други, като Гърция, са категорично против. Предоставянето на оръжие на търговските кораби по-скоро би довело до своеобразна надпревара във въоръжаването с пиратите, отколкото да реши проблема. Обсъжда се и темата дали въоръженият търговски кораб няма да придобие статута на военноморска единица.

Безспорно най-ефективният начин за борба с пиратите е военноморският флот, но това, от една страна, е скъпо начинание, особено за държава като България. От друга страна, някои крайбрежни държави се опасяват повече от чужди военни кораби край бреговете си, отколкото от присъствието на пирати.

Международното право предвижда възможността борбата с пиратството да се води навсякъде, без формалности и обявяване на война. Заловените пирати обаче следва да бъдат съдени от компетентните съдебни власти на страната, осъществила залавянето, съобразно с отечествения ѝ закон.

Съденето на пиратите създава множество правни и процесуални проблеми.

Необходимостта от разпитването на свидетели и събирането на други доказателства, трудностите по отвеждането на пиратите и охраната им и изправянето им пред съд, липсата в много законодателства на конкретни разпоредби против пиратството са причина редица държави да освобождават екипажа и кораба и да не преследват извършителите.

Огромната опасност от възроденото пиратство и трудностите при търсене на съдебна отговорност наложиха Съветът за сигурност на ООН да се занимае с проблема. Бяха приети няколко резолюции, които дадоха право на страните-членки на ООН да действат в териториални води за изкореняване на сомалийското пиратство. Въпреки това няма нито една резолюция на Съвета за сигурност, която изрично да дава право на военните кораби да навлизат във вътрешни води или да арестуват пиратите.

¹ На 7 октомври 1985 г. „Акиле Лауро“ е превзет отвътре от бойни групи на Организацията за освобождение на Палестина начело с палестинския терорист Абу Абас. Разстрелян е един от пътниците – евреин, гражданин на САЩ.

Тези мерки едва ли биха увенчали с успех борбата с пиратството. Необходимо е, на първо място, да се възстанови държавността в Сомалия. Предаването на пиратите за съдене на сомалийската държава извиква основателни съмнения. Големи надежди се възлагат на създадения в Кения със съдействието на ООН регионален съд за разглеждане на дела, свързани с пиратството и престъпления на море, но КООНМП не може да бъде правна база за осъждането им.

Предложението на Украйна – за приемане на всеобща конвенция за борба с актовете на пиратството на море, и на Русия – за създаване на специализиран международен антипиратски наказателен съд, са само една крачка в тази борба.

Нашата страна участва активно в морските превози. Българи плават на корабите на много държави и неведнъж са ставали жертва на пиратски нападения, но нито Кодексът на търговското мореплаване, нито Наказателният кодекс съдържат текстове против пиратството. Държавата трябва да предвиди възможности и да създаде правни условия за активното си включване в борбата с пиратството.